

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2025. № 6.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.6.33>

УДК: 336.76

Н. Б. Демчишак,

*д. е. н., професор, професор кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту,
Львівський національний університет імені Івана Франка*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6852-7405>

М. С. Шевчук,

*аспірант кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту,
Львівський національний університет імені Івана Франка*

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-9273-2387>

С. Ю. Сичова,

*магістрант кафедри фінансів, грошового обігу та кредиту,
Львівський національний університет імені Івана Франка*

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-6179-3763>

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ: ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

N. Demchyshak,

*Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Finance,
Money Circulation and Credit,*

Ivan Franko National University of Lviv

M. Shevchuk,

*Postgraduate student of the Department of Finance, Money Circulation and
Credit, Ivan Franko National University of Lviv*

S. Sychova,

*Master`s student of the Department of Finance, Money Circulation and Credit,
Ivan Franko National University of Lviv*

FINANCIAL REGULATION OF ECONOMIC DIGITALIZATION PROCESSES: DIGITALIZATION OF THE TAXATION SYSTEM IN UKRAINE

У статті розкрито окремі аспекти проблематики фінансового регулювання процесів цифровізації економіки України, зокрема акцентовано на викликах діджиталізації системи оподаткування. Систематизовано візію науковців щодо сутності понять цифровізації і фінансового регулювання та запропоновано їхнє авторське тлумачення. Розглянуто сучасний стан цифровізації державних послуг в Україні, в тім числі на основі аналізу даних міжнародних рейтингів. Ідентифіковано, що серед основних досягнень у фінансовому регулюванні цифровізації економіки та сфери оподаткування є функціонування інформаційно-комунікаційної системи ДПС та пов'язаних із нею електронних сервісів. Продіагностовано види та проблематику доступності інструментарію цифрових послуг для платників податків в Україні. Виділено основні виклики у процесі цифровізації оподаткування, передусім досягнення прозорості та відкритості комунікації між державою і громадянами, та запропоновано можливі шляхи їх вирішення. Акцентовано увагу на важливості взаємодії із українським фінтех-сектором, що дасть змогу підвищити ефективність фінансового регулювання процесів діджиталізації економіки, вибору інструментів стимулювання цифровізації оподаткування. Обгрунтовано важливість фінансового регулювання для успішної діджиталізації податкової системи, особливо в умовах воєнного стану та інтенсифікації євроінтеграції. Визначено перспективи подальших досліджень, враховуючи майбутню післявоєнну відбудову, в напрямі підвищення рівня фінансової грамотності і цифрової культури в Україні.

The article reveals certain aspects of the financial regulation of economic digitalization processes in Ukraine, with a particular focus on the challenges of digitalizing the taxation system. The vision of individual scholars regarding the essence of the concepts of digitalization and financial regulation is systematized, and the authors' interpretation is proposed. The current state of digitalization of public services in Ukraine is examined, including an analysis based on international rating data. It is identified that among the main achievements in the

financial regulation of economic digitalization and the sphere of taxation is the functioning of the STS information and communication system and related electronic services. The types and problems of the accessibility of digital service tools for taxpayers in Ukraine are diagnosed. The main challenges facing the state and business in the process of tax digitalization are highlighted, primarily achieving transparency and openness of communication between the state and citizens, and possible ways to solve them are proposed. Attention is focused on the importance of interaction with the Ukrainian FinTech sector, which will enhance the effectiveness of financial regulation of economic digitalization processes and the selection of tools for stimulating tax digitalization. The importance of financial regulation for the successful digitalization of the tax system, especially in the context of martial law and the intensification of European integration, is substantiated. Prospects for further research are identified, considering the future post-war reconstruction, in the direction of increasing the level of financial literacy and digital culture in Ukraine.

Digitalization is an integral prerequisite for the development of the modern economy and the taxation system, in particular. Its strategic importance lies in the fact that digitalization simplifies and makes more transparent the interaction between the state, business, and citizens. Simplifying and accelerating this communication with fiscal authorities will contribute to the shadow economy reduction, debureaucratization of the tax system, and increased investor confidence in the context of post-war recovery and the intensification of integration into the EU.

Financial regulation of digitalization processes in the area of taxation should be focused on the broad implementation of innovations and the optimization of tax authorities' work through the approval and coordinated execution of strategic and program decisions by various state institutions. In the context of the full-scale invasion, foreign aid through grants, loans, as well as interaction with the Ukrainian FinTech sector, has become an additional tool to support this regulation. In the realities of post-war recovery needs, it is important

to preserve and expand this cooperation towards aligning the digitalization practices of the taxation system with European ones.

The expediency of stimulating digitalization processes based on increasing the level of financial literacy and digital culture among citizens and businesses is argued. This forms prospects for further scientific research and is a prerequisite for the strategic success of developing the concept of a digital state and a digitalized, competitive national economy.

Ключові слова: *фінансове регулювання, цифровізація, оподаткування, електронний сервіс, держава, бізнес, фінансування, детінізація, цифрова культура.*

Keywords: *financial regulation, digitalization, taxation, digital service, state, business, financing, shadow economy reduction, digital culture.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Цифровізація економіки є невід'ємним процесом сучасного розвитку економіки і суспільних трансформацій, що відкриває нові можливості для підвищення ефективності та прозорості фінансової системи. Одним із ключових пріоритетів при цьому є діджиталізація системи оподаткування, яка сприяє спрощенню процедур, зниженню адміністративного навантаження, мінімізації прямих контактів із контролюючими органами та часто супроводжується зростанням рівня податкових надходжень до бюджетів різних рівнів.

Загалом цифровізація є не лише технологічним трендом, а передусім інструментом для вирішення різних проблем громадян і бізнесу та діджиталізації суспільства загалом. Безумовно це потребує втручання держави, актуалізуючи дослідження проблем фінансового регулювання процесів цифровізації економіки, зокрема системи оподаткування в Україні, з

метою розробки ефективних стратегій та інструментів для оптимізації її функціонування та успішної інтеграції країни у ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти фінансового регулювання, орієнтованого на дієвий вплив на цифровізацію економіки, досліджувалися у працях вітчизняних вчених. Серед українських фахівців, чиї роботи присвячені цифровізації фінансового сектору та оподаткування й аналізу їх ефективності можна виділити таких вчених як: А. Зеленський, який дослідив теоретичні основи цифровізації економіки та її фінансового регулювання [1]; А. Лапін, І. Грінчук, Д. Оленюк, які окреслили основні виклики цифровізації економіки України в час війни [3]; І. Макаренко, Л. Буряк, Я. Глущенко, які сформулювали рекомендації стосовно цифрових трансформацій в податковій системі [4]; Т. Панчишин, Р. Лоїк, які окреслили можливості для цифровізації економіки України через інтелектуальний розвиток людського капіталу [5] та ін.

Проте незважаючи на значну кількість досліджень у науковому середовищі проблематика цифровізації системи оподаткування викликає активні дискусії, зважаючи на швидкі темпи діджиталізації в країні, а також зважаючи на те, що Україна нарощує темпи європейської інтеграції, відтак податкова система потребує змін, враховуючи майбутню тісну взаємодію із країнами-членами ЄС.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз трендів фінансового регулювання процесів цифровізації економіки з акцентом на діджиталізації системи оподаткування в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процеси цифровізації в реаліях глобалізації та прогресу фінтеху є, безумовно, важливим та невідворотними для сучасних економік, особливо для України, яка визначає європейську інтеграцію як один із пріоритетів у найближчі роки. Власне для досягнення необхідних результатів в цифровізації економіки та оподаткування зокрема важливе дієве регулювання, що зумовлює

необхідність конкретнішого розуміння, передусім, понять «фінансове регулювання» та «цифровізація».

Зокрема, фінансове регулювання, на думку дослідника А. Зеленського, доречно розглядати як певну сукупність важелів фінансового характеру щодо впливу на діяльність суб'єктів господарювання. Таке узагальнене визначення пов'язане з тим, що відповідне регулювання розглядається як підсистема фінансового механізму, де створюється набір фінансових інструментів, за допомогою яких здійснюється вплив, зокрема, на різні сфери діяльності суб'єктів господарювання [1, с. 25].

На нашу думку, фінансове регулювання доцільно тлумачити як складову частину механізму державного регулювання економіки, що передбачає вплив на соціально-економічний розвиток країни, використовуючи відповідні форми, методи та інструменти, задля досягнення поставлених програмно-стратегічних орієнтирів.

Вважаємо, таке визначення дає змогу зробити акцент на необхідності застосування різних форм фінансового регулювання щодо окремих суб'єктів регулювання, враховуючи пріоритети державної політики, зокрема трансформації в системі оподаткування та її діджиталізації.

Стосовно тлумачення цифровізації доцільно передусім звернути першочергову увагу на дефініцію Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD): це процес взаємопов'язаного використання даних і цифрових технологій, що сприяє виникненню нових або зміні існуючих видів діяльності [14, с. 7].

У цифровізації Д. Оленюк, І. Грінчук та А. Лапін вбачають процес переведення економічної діяльності у новий формат, що полягає у використанні цифрових технологій та сприяє оптимізації ведення бізнесу, підвищення доходу від провадження підприємницької діяльності та удосконалює систему комунікації зі споживачами [3, с. 6].

Узагальнюючи підходи до розуміння поняття «цифровізація», можна зробити висновок, що під ним доцільно розуміти процес практичного

застосування, трансформації у цифровий формат, збирання та зберігання, аналізу певних даних, що використовуються у різних сферах економіки. Безумовно, це стосується і орієнтації на оптимізацію у податковій сфері та оподаткуванні задля досягнення певних результатів для держави, а також безумовно для громадян і бізнесу.

Тому концептуально фінансове регулювання процесів цифровізації економіки в частині діджиталізації системи оподаткування в Україні варто розглядати як складову частину механізму державного регулювання, що передбачає вплив на систему оподаткування через практичне впровадження трансформацій у цифровий формат, збирання та зберігання, аналізу певних даних, що використовуються у податковій сфері. У спрощеному розумінні важливо аналізувати потенціал використання будь-яких інструментів фінансового і загалом державного регулювання для досягнення поставлених орієнтирів цифровізації системи оподаткування в Україні. При цьому інструментарій впливу на діджиталізацію може бути у різних державних інституцій, що потребує збалансованих підходів щодо координації їхніх дій. До прикладу в Україні важлива координація зусиль Державної податкової служби, Мінфіну, Міністерства цифрової трансформації України тощо.

Для розуміння трендів цифровізації економіки України та оподаткування необхідно першочергово проаналізувати результати окремих експертно-аналітичних досліджень. Зокрема, акцентуємо увагу на рейтингу Online services Index, міжнародного дослідження E-Government Development Index, що оцінює 193 країни світу та розробляється ООН. Цей рейтинг діагностує рівень розвитку цифрових державних послуг (рис. 1).

Згідно з даними рейтингу Україна здійснила значний якісний “ривок” у реформуванні та розвитку цифрових державних послуг. Якщо у 2018 році цей індекс для країни становив 0,5694 (тобто 102 місце серед 193 країн світу), то за 6 років простежується зростання до 0,9854 (тобто уже високе 5 місце серед тієї ж кількості країн) у 2024 р. Випередили Україну Саудівська Аравія, Есотонія, Данія та Республіка Корея, яка займає перше місце з показником 1,0000 у 2024 р. [13].

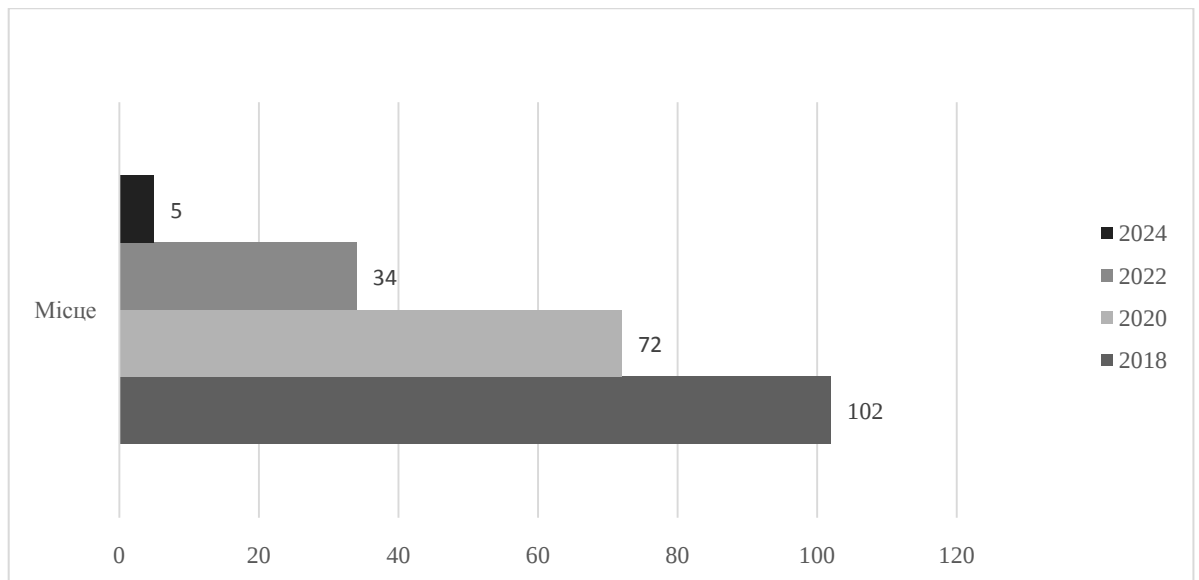

Рис. 1. Рейтинг України за рівнем розвитку цифрових державних послуг

Джерело: побудовано за даними [13].

Наведена інформація свідчить про те, що Україна робить державні послуги відкритими, прозорими та доступними для громадян, що мало б сприяти детінізації та дебіюрократизації значної частини економіки й бізнесу, який через проблеми із доступом та взаємодією із державою, раніше надавав перевагу пошуку шляхів ухиляння від сплати податків або ж їх мінімізації.

Враховуючи високий рейтинг цифровізації державних послуг, необхідно розуміти на скільки широкий спектр сервісів власне у сфері оподаткування доступний в Україні для громадян та бізнесу, та які саме послуги надаються Державною податковою службою онлайн для спрощення взаємодії, а також уникнення корупційних та інших ризиків. При цьому важливо, що діджиталізація системи оподаткування на основі ефективного регулювання формує передумови для кількісних трансформацій у різних галузях і секторах національної економіки, а також рівень довіри до країни з боку потенційно іноземних інвесторів. Це матиме значення для післявоєнного відновлення країни, відтак за кордоном безумовно звертатимуть увагу та будуть моніторити як ефективність цифровізації економіки в цілому, так і безпосередньо у сфері оподаткування.

Отже, основною системою, в якій зібрані усі сервіси цифрового оподаткування в Україні є інформаційно-комунікаційна система (ІКС) «Податковий блок» яка складається з п'яти сегментів операційної діяльності податкової служби. Ця система використовується з метою введення, опрацювання, зберігання інформації, надання актуальних й достовірних даних, а також забезпечення взаємодії з інформаційними системами ДПС та державними органами відповідно до законодавства України та інформаційних потреб платників податків (табл. 1).

Таблиця 1. Характеристика інформаційно-комунікаційної системи «Податковий блок»

Підсистема	Характеристика підсистеми	Процедури підсистеми
Реєстрація платників податків	Реєстрація платників податків на базі електронного обміну інформацією з іншими органами державної виконавчої влади для отримання повних та точних даних про підприємницькі структури (платники податків) та об'єкти оподаткування, що надає можливість посилити податковий контроль	• Облік платників податків • Облік платників ПДВ • Облік платників єдиного податку • Облік неприбуткових організацій • Облік реєстраторів розрахункових операцій/ ПРРО • Облік рахунків • Реєстрація та облік фізичних осіб • Обмін даними із зовнішніми організаціями
Опрацювання податкової звітності та платежів	Приймання, реєстрація, опрацювання, перевірка та перегляд податкової звітності; підготовка до опрацювання інформації, що надходить від інших органів фінансового контролю	• Приймання податкової звітності • Опрацювання податкової звітності
Податковий аудит	Ризико-орієнтована система адміністрування податків, завдяки якій зменшується втручання органів ДПС у діяльність сумлінних платників податків	• Планування контрольно-перевірної роботи • Формування результатів контрольно-перевірної роботи
Аналітична система	Забезпечує збір та аналіз інформації для прийняття рішень	• Збір та аналіз даних • Візуалізація даних • Розрахунки та прогнозування • Робота з великими обсягами даних • Контроль якості даних
Облік платежів	Постійний облік та відображення в картках особових рахунків платників податків даних стосовно стану розрахунків платників податків з бюджетом за різними податками та платежами	• Обробка даних про надходження до бюджету • Ведення карток особистих рахунків • Списання/поновлення податкового боргу • Облік ПДВ • Звітність і довідки

Джерело: сформовано на основі [7; 8; 9; 10]

На наше переконання, особливе значення в контексті діджиталізації має невтручання у роботу сумлінних платників податків, зокрема за рахунок

зазначених процедур використання ризик-орієнтованого адміністрування податків. Наприклад на початку 2025 р. для багатьох підприємств, які були сумлінними платниками податків, припинилось блокування (зупинення реєстрації) податкових накладних з ПДВ, що створювало чимало незручностей для керівників і бухгалтерів. Відповідна діджиталізація моніторингу сплати податків і ухвалення на основі цього раціональних рішень з боку ДПС повинна продовжуватися, що зменшить навантаження на бізнес та посилить довіру до регулюючих органів.

Зауважимо також, що на базі ІКС «Податковий блок» розроблено сервіси з надання послуг платникам податків. Станом на 2025 рік для громадян доступні такі послуги, які сприяють цифровізації оподаткування (табл. 2).

Таблиця 2. Характеристика електронних сервіс, доступних платникам податків в Україні

Е-сервіс	Характеристика Е-сервісу
<i>Загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс</i>	Інформаційний ресурс, який надає змогу одночасного використання як платниками, так і працівниками структурних підрозділів ДПС з метою сприяння отримання уніфікованих відповідей у будь-який час та зручний спосіб
<i>Інформація з реєстрів</i>	Єдиний реєстр індивідуальних податкових консультацій; дані реєстру платників ПДВ; пошук фіскального чека; пошук марки акцизного податку
<i>Електронний кабінет платника</i>	Інформаційно-телекомунікаційна система, що забезпечує дотримання платниками податків та державними органами прав та обов'язків, визначених Податковим Кодексом України, в електронному вигляді
<i>Електронна звітність</i>	Програмне забезпечення для формування звітності до Пенсійного Фонду України, Державної служби статистики України, Державної податкової служби України, а також накладання електронного цифрового підпису та шифрування електронних документів
<i>ПРРО</i>	Програмний, програмно-апаратний або програмно-технічний комплекс у вигляді технологічного та/або програмного рішення, який призначений для реєстрації розрахункових операцій при продажу товарів (наданні послуг), операцій з торгівлі валютними цінностями в готівковій формі та/або реєстрації кількості проданих товарів (наданих послуг), операцій з приймання готівки для виконання платіжних операцій
<i>Сервіс «Пульс»</i>	Призначений для прийняття звернень платників податків щодо неправомірних дій або бездіяльності працівників податкової служби, а також про можливі корупційні дії з їхнього боку
<i>Інтерактивна податкова карта України</i>	Призначена для надання актуальної податкової інформації щодо агрегованих показників у частині сплачених сум податкових платежів, нарахованих податкових зобов'язань, сум податкового боргу, надміру сплачених сум та суми платежів, які сплачені та будуть нараховані у наступних періодах

Джерело: сформовано на основі [7; 8; 9; 10]

Інформація в табл. 1 і 2 свідчить про те, що Україна достатньо ефективно здійснює регулювання процесів цифровізації економіки у фінансовому секторі зокрема, а діджиталізація системи оподаткування, на наше переконання, упродовж останніх років є успішною, при чому вона не припиняється в умовах війни. Електронні сервіси в частині послуг оподаткування надають широкий інструментарій для отримання необхідної статистичної інформації, подання звітності, отримання консультацій та зворотнього зв'язку зі сторони ДПС та її структурних підрозділів в регіонах і продовжують ставати популярними серед громадян України. Попитом серед платників податків користується сервіс «Пульс», про що свідчать дані Контакт-центру ДПСУ (з початку 2025 до них надійшло 201,6 тис звернень порівняно із 183 тис звернень в аналогічний період на початку 2024 року) [11]. Однак, враховуючи відгуки користувачів, залишається чимало технічних проблем, наприклад пов'язаних із роботою електронного кабінету платника, де акумульовано багато важливих сервісів, втім періодично у ньому є певні технічні несправності чи збої, через які мають місце незручності і часові затримки для платників податків. Саме тому багато бухгалтерів в міру фінансової можливості користуються платними продуктами, які також мають окремий функціонал щодо подання звітності тощо (наприклад програми типу "М.Е.Doc").

У контексті стратегічних орієнтирів регулювання зауважимо, що єдиною та чинною державною програмою стосовно діджиталізації оподаткування є План цифрового розвитку ДПС України до 2030 року, який було прийнято Кабінетом Міністрів України 27 грудня 2023 року. Як зазначено в Плані ДПС України орієнтується на перетворення на повністю прозористу, сучасну і технологічну податкову службу, яка надає якісні і зручні послуги платникам, ефективно адмініструє податки, збори та обов'язкові платежі і виявляє нетерпимість до корупції. Вона має бути органом, що аргументовано та професійно моделює сценарії майбутнього оподаткування як під час зміни податкового законодавства, так і змін у

структурі економіки, експортно-імпортних операцій, демографічних змін та вимог ЄС щодо загальних напрямів розвитку ІТ для податкових органів Європейського Союзу» [6, с. 4]. Вважаємо, що ДПС з погляду платників податків, враховуючи успіхи в діджиталізації системи оподаткування, упродовж останніх років усе частіше сприймається передусім як сервісна служба, а не контролююча. Тобто таким чином формується певна культура комунікації із регулюючими інституціями в Україні не лише у сфері оподаткування, але й в інших, де надаються державні послуги і раніше були певні корупційні ризики. Тобто саме цифровізація та уникнення безпосереднього контакту формують підґрунтя для цих якісних трансформацій такої взаємодії, проблему чого не вдавалось вирішити протягом багатьох років. Водночас питання зручності, швидкості, різного спектру послуг у межах діджиталізації системи оподаткування поетапно справді вирішуються протягом останніх років в Україні.

Водночас для досягнення цілей, поставлених у зазначеному вище Плані ДПС України поставлено такі завдання [6, с. 12-40]:

- цифрова трансформація ДПС: застосування комплексного підходу до розвитку ІТ-ресурсів; автоматизація бізнес-процесів; підвищення рівня сервісів для платників податків; розвиток ІТ-інфраструктури ДПС;
- відповідність Національній стратегії доходів України: трансформація окремих пріоритетних напрямів діяльності ДПС відповідно до Податкового кодексу України та чинного законодавства; виконання Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації систем управління державними фінансами; виконання вимог ЄС щодо загальних напрямів розвитку ІТ для податкових органів Європейського Союзу;
- впровадження сучасних технологій: використання штучного інтелекту, машинного навчання, великих даних, блокчейну, хмарних технологій та обчислень;

- підвищення ефективності та прозорості: зміцнення доброчесності та довіри до контролюючих органів через посилення антикорупційних заходів; підвищення рівня дотримання податкового законодавства.

Водночас держава продовжує стикатись з викликами у фінансовому регулюванні процесів цифровізації економіки, зокрема у сфері оподаткування, серед яких можемо виділити власне проблеми для держави, а також для бізнесу. Відносно перших, то вони безпосередньо стосуються питань державного регулювання, у тому числі пов'язані зі стимулюванням поширення цифрових технологій у суспільстві в найрізноманітніших сферах. Також ще одним викликом для України в цьому контексті сьогодні є потреба у фінансуванні діджиталізації, адже значна частина видатків з державного бюджету України йде на оборону, при цьому певну можливість для подальшого розвитку цифровізації формують гранти та кредити від міжнародних інституцій.

Одним з інструментів, який допоможе значною мірою заощадити фінансові ресурси держави на цифровізацію є впровадження штучного інтелекту, машинного навчання, Big Data Analytics, блокчейн та хмарних технологій тощо за підтримки українського ІТ-сектору. Останній сьогодні здійснює значний вклад у розвитку військових технологій, одна його внесок може бути вагомим і у оптимізацію фінансового регулювання діджиталізації економіки, оскільки вітчизняні технології є дешевшими ніж зарубіжні, а українські фахівці часто краще розуміють специфіку національної економіки та менталітет громадян і бізнесу, тобто платників податків [2, с. 5].

Відзначимо, що для уникнення перелічених та інших проблем фахівцями OECD було запропоновано такі заходи як аналізування бази користувачів окремих онлайн-платформ в межах певної держави, проведення банківських платежів, аналізування відвідуваності та активності користувачів на веб-порталах компаній [4, с. 3]. Водночас проблеми, з якими стикається бізнес умовно діляться на такі [4, с. 3]:

- у власників підприємств немає інколи розуміння, що таке цифровізація, або ж вони її остерігаються, чи вважають, що вона не потрібна;
- хибна думка про те, що цифровізація буде дуже дорогою для бізнесу. Це важливий аспект, адже підприємці ретельно розраховують власний бюджет. При цьому у випадку аналізу ефекту від діджитал-рішень у стратегічній перспективі як правило стає зрозумілим, що витрати значно нижчі, ніж очікуваний ефект;
- був негативний досвід через неефективні управлінські рішення менеджменту, після чого формується невпевненість у тому чи робити певні кроки в даному напрямі;
- позиція стосовно можливості встигнути діджиталізуватися “пізніше”, однак карантин, де-факто багато в чому спричинив діджиталізацію у тих структур, які її відкладали. Аналогічно було з початком війни, яка внесла корективи і дала змогу оцінити проблему відсутності діджитал-процесів або недостатню їхню кількість у бізнесі.

Для вирішення цих проблем держава, окрім безпосередньо використання різних інструментів та механізмів діджиталізації системи оподаткування, результатом чого будуть конкретні спрощення і переваги, повинна також в рамках регулюючого впливу сприяти формуванню у громадян і бізнесу відповідної цифрової культури, податкової грамотності в частині розуміння ролі і потенціалу цифровізації у даній сфері. Це може здійснюватися за рахунок інформування через сервіси в “ДІЯ”, різні програми і цифрові інструменти, зокрема починаючи із навчання фінансовій грамотності у школах, закладах вищої освіти [5, с. 6]. Результатом буде уже апріорі готовність майбутніх фахівців, професійних менеджерів і керівників до адаптації і максимальної імплементації цифрових процесів у роботі.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.
Цифровізація є невід’ємною передумовою розвитку сучасної економіки та системи оподаткування, зокрема. Стратегічне значення має те, що за рахунок діджиталізації стає більш прозорою взаємодія між державою, бізнесом та

громадянами. Спрощення та пришвидшення цієї комунікації із фіскальними органами сприятиме детінізації української економіки, дебюрократизації податкової системи та зростанню довіри інвесторів в умовах поствоєнного відновлення та інтенсифікації інтеграції у ЄС.

Фінансове регулювання процесів цифровізації в частині оподаткування повинно бути орієнтоване на широку імплементацію інновацій та оптимізацію роботи податкових органів через затвердження та скоординоване виконання різними державними інститутами стратегічних і програмних рішень. В умовах повномасштабного вторгнення додатковим інструментом підтримки цього регулювання стала іноземна допомога через гранти, кредити, а також взаємодію з українським фінтех-сектором, що в реаліях потреби поствоєнного відновлення важливо зберегти та розширити у напрямі наближення практик цифровізації системи оподаткування до європейських.

Аргументовано доцільність стимулювання процесів цифровізації на основі підвищення рівня фінансової грамотності, цифрової культури серед громадян і бізнесу, що формує перспективи для подальших наукових досліджень, а також є передумовою для стратегічного успіху розвитку концепту цифрової держави і діджиталізованої конкурентоздатної національної економіки.

Література

1. Зеленський А. Розвиток інноваційної діяльності в умовах євроінтеграції. *Модерна економіка*. 2018. Вип. 9. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/9-2018/zelensky.pdf> (дата звернення: 28 березня 2025 р.).

2. Крупка М., Кульчицький М., Демчишак Н., Никитюк М., Коваленко О. Податкова політика України: проблеми та виклики в умовах воєнного стану. *Економіка. Фінанси. Право*. 2025. № 3. С. 8-14. (дата звернення: 28 березня 2025 р.).

3. Лапін А., Грінчук І., Оленюк Д. Діджиталізація економіки в Україні: сучасний стан та перспективи. 2022. Вип. 7 URL: https://www.researchgate.net/publication/362275211_DIDZITALIZACIA_EKONOMIKI_V_UKRAINI_SUCASNIJ_STAN_TA_PERSPEKTIVI (дата звернення: 26 березня 2025 р.).

4. Макаренко І., Буряк Л., Глущенко Я. Трансформація системи бухгалтерського обліку в умовах цифровізації економіки. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 52. (дата звернення: 26 березня 2025 р.).

5. Панчишин Т., Лоїк Р., Демчишак Н. Інвестування в розвиток людського капіталу в умовах інтелектуалізації економіки. *Економіка та суспільство*. 2024. № 69. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-143>. (дата звернення: 26 березня 2025 р.).

6. План цифрового розвитку Державної податкової служби України до 2030 року : Рішення Комітету з управління інформаційними технологіями у системі управління державними фінансами від 24.12.2023 № 8. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/План%20цифрового%20розвитку%20ДПС%20України%20\(1\).PDF](https://mof.gov.ua/storage/files/План%20цифрового%20розвитку%20ДПС%20України%20(1).PDF) (дата звернення: 26 березня 2025 р.).

7. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI зі змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

8. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 № 851-IV зі змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення: 26 березня 2025 р.).

9. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII зі змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (дата звернення: 22 березня 2025 р.).

10. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг: Закон України від 06.07.1995 № 265/95-ВР зі змінами і доповненнями. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 22 березня 2025 р.).

11. Статистика ДПС України. *Загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс*. URL: <https://zir.tax.gov.ua/main/statistic/> (дата звернення: 26 березня 2025 р.).

12. E-Government Development Index. *UN E-Government Knowlendgebase*. URL: <https://publicadministration.un.org/egovkb/Data-Center> (дата звернення: 26 березня 2025 р.).

13. Vectors of Digital Transformation. OECD Digital Economy Papers. 2019. Vol. 273. 38 p. (дата звернення: 26 березня 2025 р.).

References

1. Zelens'kyj, A. (2018), "Development of innovations in the context of European integration", *Moderna ekonomika*, [Online], vol. 9, available at: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/9-2018/zelensky.pdf> (Accessed: 22 March 2025).

2. Krupka, M. Kul'chyts'kyj, M. Demchyshak, N. Nykytiuk, M. and Kovalenko, O. (2025), "Tax policy of Ukraine: problems and challenges in the context of martial law", *Ekonomika. Finansy. Pravo*, Vol. 3, pp. 8-14.

3. Lapin A. Hrinchuk I. and Oleniuk D. (2022), "Digitalization of economy in Ukraine: current state and perspectives", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 7, available at: https://www.researchgate.net/publication/362275211_DIDZITALIZACIA_EKONOMIKI_V_UKRAINI_SUCASNIJ_STAN_TA_PERSPEKTIVI (Accessed 26 March 2025).

4. Makarenko I. Buriak L. and Hluschenko Y. (2023), "Transformation of the accounting system in the context of digitalization of economy", *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 52, pp. 1-5.

5. Panchyshyn T. Loik R. and Demchyshak N. (2024), "Investment in human capital development in context of intellectual economy", *Ekonomika ta*

suspilstvo, [Online], Vol. 69, available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-143>. (Accessed 26 March 2025).

6. Committee on Information Technology Management in the Public Finance Management System (2023), “Strategy of Digitalization of State Tax Service of Ukraine until 2030”, vol. 8, available at: [https://mof.gov.ua/storage/files/План%20цифрового%20розвитку%20ДПС%20України%20\(1\).PDF](https://mof.gov.ua/storage/files/План%20цифрового%20розвитку%20ДПС%20України%20(1).PDF) (Accessed 26 March 2025).

7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2011), “Tax Code of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (Accessed 22 March 2025).

8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), The Law of Ukraine “On digital documents and document flow”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (Accessed 22 March 2025).

9. The Verkhovna Rada of Ukraine (2017), The Law of Ukraine “On digital identification and digital trust services”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (Accessed 22 March 2025).

10. The Verkhovna Rada of Ukraine (1995), The Law of Ukraine “On the Use of Cash Registers (or Fiscal Registrars) in Trade, Catering, and Services”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text> (Accessed 22 March 2025).

11. State Tax Service of Ukraine (2025), “Statistics of State Tax Service of Ukraine”, available at: <https://zir.tax.gov.ua/main/statistic/> (Accessed 22 March 2025).

12. UN E-Government Knowledgebase (2025), “E-Government Development Index”, available at: <https://publicadministration.un.org/egovkb/Data-Center> (Accessed 26 March 2025).

13. OECD Digital Economy Papers. (2019), “Vectors of Digital Transformation”, vol. 273.

Стаття надійшла до редакції 19.05.2025 р.